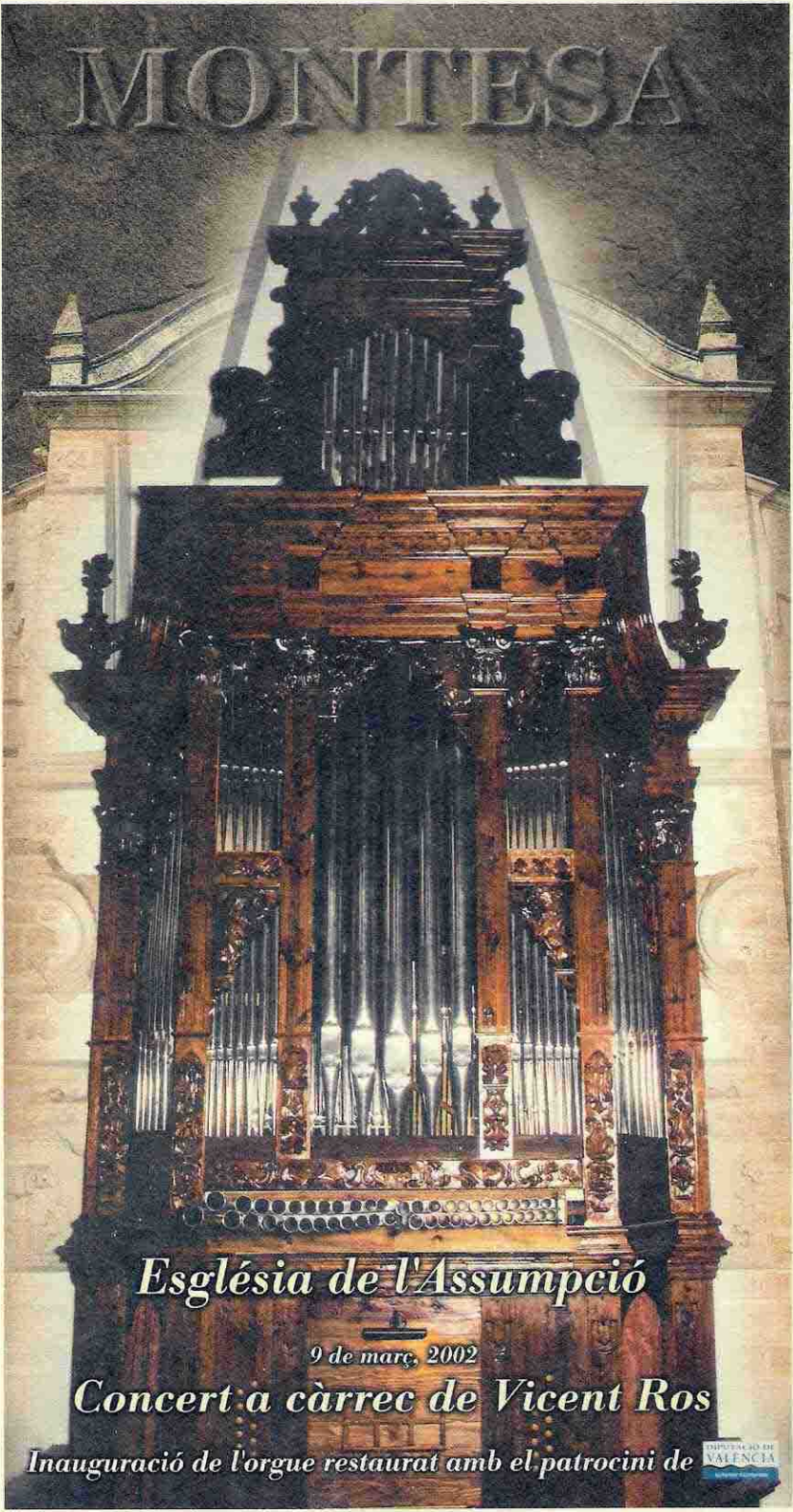

MONTESA

Església de l'Assumpció

9 de març, 2002

Concert a càrrec de Vicent Ros

Inauguració de l'orgue restaurat amb el patrocini de

IMPULSACIÓ DE
VALENCIA

A l'església de Montesa comptem hui amb un patrimoni religiós, cultural i artístic que, en els darrers anys, hem anat recuperant a poc a poc. Contemplem i valorem aquest patrimoni com a testimoni i expressió dels sentiments religiosos i de la sensibilitat d'un poble i d'una època i alhora com a expressió d'uns valors culturals i artístics.

En restaurar i recuperar aquestes obres tornem a donar vida a unes peces que el pas del temps, amb les seues circumstàncies, havien anat deteriorant i, de vegades, deixant en l'oblit. Entre aquestes obres hui tenim el goig de presentar, ja restaurat, ple de vida i possibilitats, l'orgue de Montesa, una excel·lent obra del Barroc que els nostres avantpassats van encomanar, el 1744, a l'orguener Martín Usarralde.

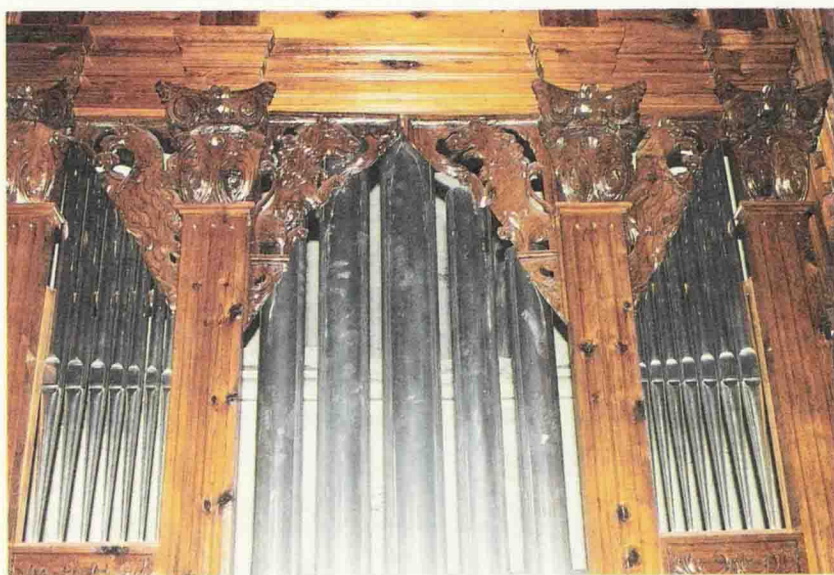
Durant els darrers mesos hem vist com anava recobrant la seua bellesa i dignitat el moble, la canyuteria i, així, el seu so tornava a omplir l'espai. Després d'una impacient espera ja ha arribat el moment de gaudir plenament d'aquest instrument.

En recuperar-lo per a la litúrgia i per a la pregària -la seua primera finalitat segons els nostres avantpassats, que oferien a Déu l'obra ben feta i tota la seua capacitat creadora-, pretenem harmonitzar aquest patrimoni de fe i cultura amb un projecte de futur: que serveixa per a conrear un art que li permet al nostre esperit trobar aire per a respirar i revitalitzar-se.

Restaurar l'orgue de Montesa suposa recuperar també part de la memòria col·lectiva dels valencians. A través d'ell, podrem tornar a gaudir d'aquelles peces musicals creades pels nostres organistes, d'aquella música que s'hi troba, en nombroses ocasions, oblidada a polsosos arxius. Compartir hui l'orgue amb tota la societat ens ompli d'orgull i de satisfacció, alhora que ens encoratja a continuar treballant per la cultura del nostre poble.

Montesa, 9 de març de 2002, en el Tercer Centenari de l'església de l'Assumpció.

Joan B. Albelda Oltra
Rector de la Parròquia

Antecedents històrics

La primera notícia sobre un orgue a l'església de Montesa es remunta a l'any 1539, quan els jurats de la vila van encarregar als orgueners navarresos Pedro i Juan de Orna la construcció d'un orgue per a la parròquia.

Aquell instrument estigué funcionant fins a l'última dècada del segle. Tanmateix, en la visita pastoral realitzada el 1592, el visitador ordenà als jurats de Montesa la construcció d'un nou orgue, ateses les necessitats litúrgiques. Així, quatre anys després encarregaren l'orguener Agustí Comalada la construcció d'un nou orgue. L'instrument va col·locar-se a l'antiga església de Montesa, damunt de la capella de la Puríssima Concepció, on va quedar fins l'enderrocament d'aquell temple, a finals del segle XVII.

La nova església, construïda entre els anys 1693-1702, no comptaria amb orgue fins ben entrat el segle. Potser el deute contret per la vila en les obres del nou temple, amb l'afegit de la guerra de Successió, va fer que la fabricació de l'orgue es dilatarà en el temps.

L'11 de novembre de 1743, Martín de Usarralde i Letegui, orguener d'origen navarrès aveïnat a València, signà al castell de Montesa una escriptura per la qual es comprometia a fer un orgue per a l'església parroquial de dita vila. El nou instrument s'acabà per a la festa de la Mare de Déu de l'Assumpció del 1744.

El que no pogué destruir el terratrèmol de 1748 ho destruí aquell altre *terratrèmol* que enfrontà germans contra germans l'any 1936. Afortunadament, una de les peces clau de l'instrument, *el secret*, no patí danys irreversibles, com tampoc la caixa barroca que ornamenta l'orgue.

Amb els elements que se salvaren de la desfeta de la guerra, ensems amb el contracte original de l'orgue —que vam tindre la sort de trobar en un protocol notarial conservat a l'Arxiu del Regne de València— es podia fer una restauració-reconstrucció prou fidel de l'orgue construït el 1744 per Martín Usarralde.

Així, gràcies a les subvencions aportades per l'Excel·lentíssima Diputació Provincial de València, en 2001 vam iniciar la restauració de l'orgue de l'església de Montesa, a càrrec de l'empresa d'orgueneria Berenguer & Díaz, mentre que la caixa fou restaurada per un equip d'especialistes en restauració de béns mobles de la Universitat Politècnica de València.

Ara vos convidem a contemplar-ne el resultat. Gràcies a totes aquelles persones que han ajudat, d'una o altra manera, a la felicitat resolució d'aquesta empresa.

Descripció tècnica

L'orgue consta d'un teclat de huitena semi curta (47 notes) partit entre el do 25 i do#26. La zona esquerra correspon als baixos i la dreta als tiples. En els baixos falten el do# 2 i el re# 4.

Consta d'un total de 1.165 canons, dels quals 22 són de fusta. El metall utilitzat és una mescla d'estany i plom: estany al 70% per a la frontera, 60% a la batalla, trompeta real i resta de principals (talla estreta) i al 40% per als nasards (talla ampla), corneta i tapats (violó).

Registració

Ma esquerra (baixos)

Címbal
Baixó
Ple
Trompeta real
Claró
Nasard en 17^a
Quinzena
Nasard en 15^a
Dotzena
Nasard en 12^a
Octava
Violó
Flautat

Ma dreta (tiples)

Clarins
Trompeta real
Címbal
Corneta
Ple
Nasard en 17^a
Claró
Nasard en 15^a
Dotzena i 15^a
Nasard en 12^a
Octava
Violó
Flautat m[ajor]

Pedal: Contres i tambor.

L'orgue està afinat en temperament desigual, sis cinques a 1/6 de coma pitagòrica i 6 cinques justes.

Diapasó: aproximadament un to baix (to natural de capella) la=392 hz.

CONCERT INAUGURAL DE L'ESGLÉSIA DE L'AS

O R G A N I S T A :

I. Les nostres catedrals

- Tiento de 4° tono. Lleno
J. Bpta. Cabanilles, 1644-1712 (València)
- Adagio*
José Casaña, +1808 (Sogorb)
- Obra sobre el himno «*O gloriosa Virginum*»*
Francisco Cabo, 1768-1832 (Oriola)

II. Les nostres col·legiates i basíliques

- Tocata de lengüeteria
Manuel Narro, 1729-1776 (Xàtiva)
- Tres versos para misas de Angeles*
Patricio Bernuz, s. XVIII (Gandia)
- Fuga sobre el himno «*Verbum supernum*»
Tomás Ciurana, 1761-1829 (Morella/Xàtiva)
- Pastorela*
Vicente Comar, 1811-1885 (Morella)

Nota. Les obres senyalades amb * són inèdites; la resta estan publicades per l'Excma. Diputació Provincial de València.

AL DEL NOU ORGUE SUMPCIÓ DE MONTESA

V I C E N T R O S

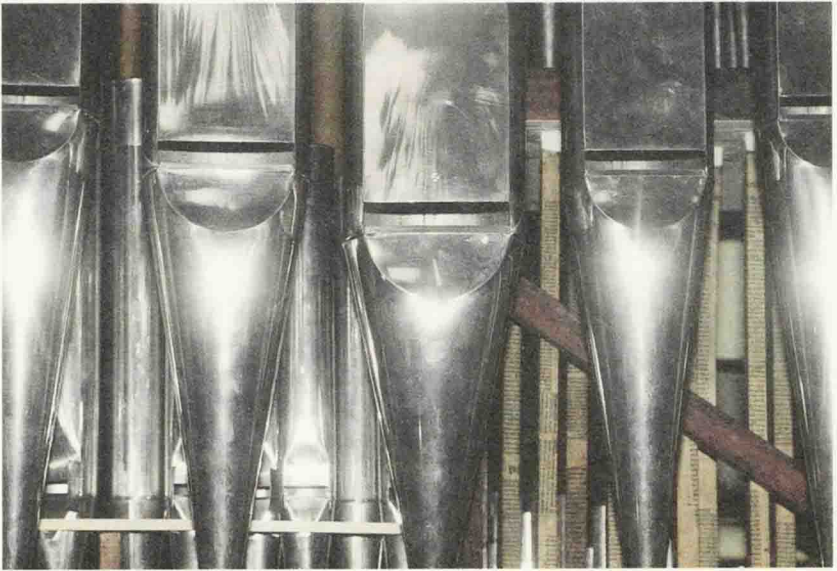
III. Els nostres monestirs i convents

- «*Pange lingua*» en duo sobre Baxo*
Fray Joseph Benavent, 1640-1711
(Monestir de Santa María de La Murta. Alzira)
- «*Sacris solemnís*» partido de mano derecha*
Fray Juan de San Agustín, ss. XVII-XVIII
(Monestir de Sant Miquel i del Reis)
- Sonata de primer tono
Fray Nicolás Pascual Roig, +1787
(Convents de Sant Agustí de València i Alcoi)

IV. Les nostres parròquies

- Dos versos con canto llano para salmos
Vicente Hervàs, +1744 (Sueca)
- Tres versos para el himno «*Te Deum*»
J.Bta. Alfonso, +1778 (St. Martí. València)
- Sinfonia*
Ramon Torres, 1801-¿? (Onil)
Andante
Allegro

Biografia de l'organista

Vicent Ros va nèixer a Sueca (València) el 1945. Va realitzar els estudis d'orgue a Barcelona amb Montserrat Torrent, ampliant-los en distintes especialitats amb professors estrangers: M. Chapuis, R. Saorgin, S. Kastner...

La seua tesi doctoral a la Universitat de València va versar sobre el tema: Orgue i Il·lustració Valenciana.

Des de 1974 és catedràtic d'Orgue i Clavecí del Conservatori Superior de Música de València, centre que va dirigir durant sis anys.

El 1978 va fundar l'Associació Cabanilles d'Amics de l'Orgue (A.C.A.O.), des de la qual ha desplegat nombroses activitats organístiques en col·laboració amb diverses institucions: concerts, publicacions, gravacions... destacant-ne una sèrie d'estudis monogràfics entorn als orgues valencians, la revista trimestral Cabanilles, com també CD's i edicions de partitures, especialment l'obra integral d'alguns compositors valencians de distintes èpoques, com ara: Vicent Hervàs, Tomàs Ciurana, Francesc Tito, Josep Bàguena-Soler ...

Al llarg d'alguns anys, va dirigir l'Institut de Musicologia de la Institució Valenciana d'Estudis i Investigació (IVEI), així com l'Aula de Música de la Institució Alfons el Magnànim de l'Excma. Diputació Provincial de València.

Alterna la labor docent i investigadora amb la concertística (generalment com a solista), tot i que també de vegades integrat en agrupacions camerístiques, o sota la direcció de prestigioses batutes de cors i orquestres, nacionals i estrangeres: M. Galduf, J. Cervera, E. Cifre, Ph. Entremont, K. Färber, A. Szyrocki ...

Ha realitzat nombroses gires per Espanya i la quasi totalitat de països europeus, havent actuat també a Pekin, New York, Casablanca, Austràlia i Nova Zelanda.

És organista titular del monumental orgue Cabanilles de l'església de la Companyia de Jesús a València, i dirigeix diversos cicles i festivals d'orgue.

Fotografía: Daniel Domingo, 1988.